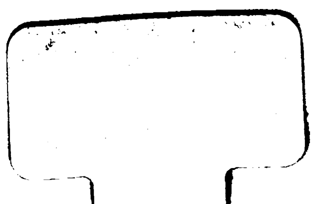

SCHADEE

Iets over verbeurdverklaring van bepaalde voorwerpen

1882

C. H. M. SCHADEE.

IETS OVER VERBEURDVERKLARING VAN BEPAALDE VOORWERPEN.

LEIDEN. — P. SOMERWIL.
1882.

IETS OVER VERBEURDVERKLARING VAN BEPAALDE VOORWERPEN.

IETS OVER VERBEURDVERKLARING VAN BEPAALDE VOORWERPEN.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

DOCTOR IN DE RECHTSWETENSCHAP,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE LEIDEN,

OP GEZAG VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

Dr. M. J. DE GOEJE,

HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER LETTEREN EN WIJSBEGEERTE,

VOOR DE FACULTEIT TE VERDEDIGEN

op Zaterdag 1 Juli 1882, des namiddags ten 1 uur,

DOOR

CAROLUS HERMANNUS MARIE SCHADEE,

GEBOREN TE ROTTERDAM.

LEIDEN. — P. SOMERWIL.
1882.

Aan mijne Ouders.

Aan mijne Ouders.

§ 1.

Het Romeinsche recht, hetwelk als historische bron in deze materie niet van belang ontbloot is, kende de verbeurdverklaring in verschillende richtingen [1]). Men vindt daar de confiscatie hetzij als op zich zelf staande straf, hetzij, zooals in de meeste gevallen, als verbonden aan eene hoofdstraf. In de tweede plaats kon Jure Romano geconfiskeerd worden zoowel het geheele vermogen of een evenredig deel (quota pars) als bijzondere voorwerpen, en zulks ten behoeve van den fiscus of van bijzondere personen. Eindelijk treft men ook de verbeurdverklaring aan toegepast als politiemaatregel.

Bij de algemeene verbeurdverklaring ging in den regel het eigendom van het geconfiskeerde eerst aan den fiscus over na een veroordeelend strafvonnnis. Anders was bepaald ten aanzien van verbeurdverklaring van bijzondere voorwerpen; daar werd het eigen-

1) Zie Rein. Das Criminalrecht der Römer. p. 827 vv. Heinze in Goldtammer's Archiv V. p. 166 vv.

dom verloren te gelijk met de wederrechtelijke handelingen, die de confiscatie ten gevolge hadden en als het ware ipso jure. Van daar komt volgens Heinze, waar de fiscus de gerechtigde is, de uitdrukking »fisco vindicari". Echter wordt die uitdrukking ook gevonden daar waar aanklacht of vonnis werd vereischt. De overgang ipso jure valt vooral in het oog bij het zoogenaamde commissum, dat zijn die voorwerpen, die wegens ontduiking der belastingen aan den fiscus vervielen. De confiscatie kon in dit geval ook tegen de erfgenamen worden ten uitvoer gelegd: »Commissa vectigalium nomine etiam ad heredes transmittuntur. Nam quod commissum est statim desinit ejus esse qui crimen contraxit dominiumque rei vectigali acquiritur; ea propter commissi persecutio sicut adversus quem libet possessorem sic et adversus heredes competit." De confiscatie werd in die gevallen niet door den strafrechter, maar door den civielen rechter uitgesproken.

Buiten de eigenlijke confiscatie waren nog vermogensnadeelen aan sommige wederrechtelijke handelingen verbonden; daar waar geen ander rechten kon doen gelden, oefende de fiscus een recht uit op al hetgeen onrechtmatig was verworven (scelere quaesita). Dit was een civiel recht zoowel naar den vorm als inhoud. Zoo kon de fiscus opvorderen het loon tot

het plegen van een misdrijf gegeven, het geschenk waarmede de rechter, het geld waarmede de ambtenaar zich had laten omkoopen. In die gevallen strekte zich de actie ook uit tegen de erfgenamen, voor zoover zij door het delict waren bevoordeeld: »in quantum ad eos pervenit, ne alieno scelere ditentur."

Uit het voorafgaande blijkt alzoo, dat het Romeinsche recht de confiscatie gekend heeft in verschillenden vorm en dat Heinze te recht opmerkt, dat een leidend beginsel op dit punt Jure Romano niet wordt aangetroffen.

Toch heeft het Romeinsche recht onmiskenbaren invloed op de latere wetten uitgeoefend. Zoo vinden wij in het Pruissische Landrecht de volgende bepaling: »Sachen aber die wegen eines daran begangenen Verbrechens dem Fiscus verfallen sind, müssen demselben aus dem Nachlasse verabfolgt werden, auch wenn der Erblasser den Abschluss der Untersuchung und die Eröffnung des Konfiscationsurtels nicht mehr erlebt hat". Alzoo zien wij hier dat overgang van het geconfiskeerde voorwerp op den fiscus plaats heeft ipso jure. Ofschoon nu wel deze bepaling uit het R. R. genomen, waar zij een civiel rechterlijken grondslag had, alleen toepasselijk was op het zoogenaamde commissum, zoo is zij toch in § 20 van het Pruissische

Wetboek overgegaan. Het behoeft geen betoog, dat eene dergelijke bepaling in lijnrechten strijd is met het karakter der straf. Zij beweegt zich dan ook op den bodem van het civiele recht. Het is de romeinsch-rechterlijke civiele aanspraak van den fiscus op de commissa en op de zoogenaamde scelere quaesita.

De bepaling, die bijkans alle schrijvers bedenkelijk noemen, heeft kunnen gelden, omdat men zich van wezen en rechtsgrond der confiscatie geen juist denkbeeld heeft gemaakt.

---

§ 2.

De verbeurdverklaring van bijzondere voorwerpen, bestaande in het verlies dier voorwerpen, ten behoeve van den Staat of van eene in de wet aangewezen instelling, uitgesproken door den strafrechter, is eene zuivere straf, naar strekking en wezen.

Het is niet juist de confiscatie voor te stellen als een middel om misbruik van zaken in het vervolg tegen te gaan, of om derden voor verdere schade door eenige wederrechtelijke handeling te vrijwaren.

Wat het eerste betreft, zou zulk een maatregel zeker haar doel voorbijstreven, want de bewering, dat door de confiscatie van een voorwerp waarmede misdrijf is gepleegd herhaling daarvan voorkomen wordt, kan weinig ernstig genoemd worden. Levert zulk een maatregel dan inderdaad dien waarborg op? De verbeurdverklaring in dien zin opgevat zou slechts kunnen zijn een maatregel in het belang der openbare veiligheid, maar zij is dan ook niet confiscatie in den eigenlijken zin en haar karakter als door den rechter

uitgesproken en aan de hoofdstraf verbonden geenszins verklaard.

Het doel der confiscatie kan ook niet gelegen zijn in de bescherming van rechten van derden; het is niet de taak van den Staat om te waken tegen de aanranding van vermogensrechten van bepaalde personen. Deze kunnen langs civielrechterlijken weg hunne rechten handhaven of zich vergoeding verschaffen voor de onrechtmatige daden van anderen.

De confiscatie is eene straf. Haar doel is den delinquent te treffen door hem het voorwerp te ontnemen waarmede het misdrijf is gepleegd of hetwelk door misdrijf is voortgebracht. Zij is eene vermogensstraf en uit haren aard aan eene hoofdstraf verbonden eene bijkomende straf [1]).

Dat nu de confiscatie dikwijls op den delinquent weinig indruk maken zal, kan haar dat karakter niet ontnemen; dit is eene eigenschap die zij met andere straffen b.v. boete of korte gevangenisstraf gemeen heeft.

Het is het doel van elke straf den misdadiger leed te berokkenen, ten einde hem van misdrijf af te schrikken; is de confiscatie in dit opzicht dikwijls

---

[1]) Anders Ortolan. El. de droit pénal. (Paris 1855 pag. 618 § 1395.) die in de bijzondere verbeurdverklaring slechts een politiemaatregel ziet.

niet doeltreffend, zij blijft evenwel een repressieve maatregel, een weerslag op de wederrechtelijke hanhandeling des daders. Want het geschiedt tegen zijn wil dat hem zijn vermogensobject ontnomen wordt en hij zoodoende eene vermogensvermindering lijdt, al moge die ook gering zijn. Hierin is ontegenzeggelijk een element gelegen, hetwelk de plaatsing der confiscatie onder de vermogensstraffen rechtvaardigt.

De confiscatie neemt in alle wetten eene plaats in onder de bijkomende straffen. Dit vindt hierin eene verklaring dat het de handeling is waartegen de straf is bedreigd; die handeling moge verricht zijn met of ter voortbrenging van een voorwerp, niet om het voorwerp maar om de misdadige handeling wordt gestraft [1]).

Maar waartoe dan nog de confiscatie van een voorwerp, boven en behalve de hoofdstraf? Waartoe een mindere straf aan een andere verbonden? Terecht zegt von Buri [2]):

»Dass neben der Freiheitsstrafe und neben der Geldstrafe überhaupt noch auf gerichtliche Confiscation und nicht vielmehr auf eine entsprechende und beziehungs-

---

1) Heinze t. a. p. pag. 171. Wahlberg in Holtzendorff's Handb. des D. Str. pag. 512.

2) Gerichtssaal. XXX pag, 250.

weise erhöhte Geldstrafe erkannt werden soll, hat wohl vorwiegend eine sinnbildliche Bedeutung. Es soll durch die gerichtliche Confiscation zu besonders prägnanten Ausdruck gebracht werden, das der Verbrecher gerade denjenigen Gegenstand einbüssen müsse, mit welchem er delinquirt, beziehungsweise für dessen Erwerbung er die strafbare That ausgeführt hat."

Heinze [1]) drukt dit als volgt uit: »Es ist der Missbrauch der rechtlichen Herrschaft über die Sache, ihre Anwendung, oder ihr Hingeben, als Mittel zu gesetzwidrigen handeln, wodurch der Verlust des Eigenthums, das ist eben jener Herrschaft begründet und gerechtfertigt wird."

Is door eene strafbare handeling een voorwerp voortgebracht, dan moet, door het den dader te ontnemen hem de gelegenheid afgesneden worden om van zijn misdrijf de vruchten te genieten; diende hem een voorwerp als het middel, dan is niets natuurlijker dan dat het middel of werktuig aan het verkeer worde onttrokken of althans den dader ontnomen.

Het spreekt van zelf, dat bij deze beschouwing de grondslag van het Romeinsche recht wegvalt, waar, zooals wij boven zagen, de confiscatie was een civiele vordering van den fiscus en zelfs afhankelijk van het

---

[1]) t. a. p. pag. 170.

al of niet instellen dezer vordering. Hoe zou men ook een dergelijk recht van den fiscus kunnen construeeren? Men zou die vraag beantwoordende, niet anders kunnen wijzen dan op de onrechtmatige handeling van den dader. Maar is hiermede de civiele rechtsband aangewezen? Die onrechtmatige handeling schept wel een recht voor hem, tegen wien zij is gericht en die schade lijdt, maar niet voor hem die er geen vermogensnadeelen door ondervindt. De onrechtmatige handeling geeft wel den Staat het recht om te straffen, maar niet om zich te verrijken. Het is wel waar, dat wanneer de geconfiskeerde zaak niet wordt vernietigd, het resultaat kan zijn geldelijk voordeel voor den Staat, maar dit is een toevallig noodzakelijk gevolg van deze straf, en niet omdat de Staat recht heeft op eenig voordeel.

Ik kan mij niet voorstellen hoe een misdrijf, waarin een voorwerp is betrokken, den Staat daarop eene civielrechterlijke aanspraak zou kunnen geven. Een zoodanige rechtstitel is in het civiele recht niet bekend.

In een proefschrift »zur Natur der Vermögensstrafen" [1]) von Dr. Stooss bestrijdt ook deze schrijver deze verklaring der confiscatie. Toch is er bij hem nog

---

[1]) Dr. Stooss. Bern 1878. p. 46.

sprake van »die Sogenannte Civielrechtliche Confiscation."

»Die Erzeugnisse und der Gewinn [1]) aus der strafbaren Handlungen überhaupt werden von den meisten Strafgesetzgebungen der Confiscation unterworfen. In zahlreichen Fällen lässt sich die Einziehung auf polizeiliche Gründe zurückführen, indem das Confiscandum die Merkmale einer absolut gemeingefährlichen Sache trägt. Falsche Münzen, verfälschte Lebensmittel, unrichtige Maassen fallen beispielsweise unter dieser Rubrik. Wo dem Confiscandum solche Eigenschaften fehlen, liegt es nahe, die Confiscation als Strafe anzusehen: allein es ist nicht zu übersehen, dass bei dieser Annahme die strafrechtliche Grundsätze Regel machen. Demnach darf z. B. der Diamantring, den ein Beambter fur eine rechtswidrige Handlung empfangen hat, nicht confiscirt werden, wenn dem Schuldigen zur Zeit der Volziehung der Zustand der Willensfähigkeit abgeht, oder wenn er in diesem Zeitpunkte nicht mehr Eigenthümer derselben ist. Ist der durch das Delict Bereicherte willunsfähig, so fehlen die Voraussetzungen einer ponälen Confiscation."

Van dit standpunt beschouwd had de schrijver de vraag, of de schuldige of zijne erfgenamen in het bezit

---

[1]) De eenige beteekenis van scelere quaesita.

van den ring kunnen worden gelaten, niet ontkennend moeten beantwoorden. Hij komt echter tot een ander resultaat op grond van een civielrechterlijken regel: »wo nämlich ob turpem vel injustam causam etwas empfangen oder erworben ist, und keinem Dritten ein Forderungsrecht davon zusteht, soll der Fiscus dieses turpe lucrum gewinnen." Ik kan mij echter met deze beslissing niet vereenigen. Ik wil mij nu niet beroepen op de stelling, dat het doel der confiscatie geen ander is als het doel van elke andere straf, want deze redeneering zou hier terecht eene petitio principii kunnen genoemd worden. Maar even zeer verdedigt de schrijver zich met eene petitio principii als hij schrijft, dat hier de confiscatie geen straf kan zijn, »weil eine Sache, die auf civilrechtlichem Titel dem Fiscus ohnehin verfallen ist, dem Schuldigen nicht über dies zur Strafe entzogen werden kann."

Want dit is immers juist de vraag: is voor den fiscus een misdrijf een titel, waarop hij eenig recht op een zaak zich verwerft? In het civiele recht is zulk een titel onbekend. Het loon of het geschenk door den misdadiger ter volvoering van het misdrijf ontvangen en in het algemeen alle scelere quaesita vervallen krachtens dezen titel den fiscus, zegt schrijver. Maar waarom wordt deze civiele rechtsgrond

slechts tot de scelere quaesita en wordt zij niet tot alles uitgebreid, wat in de termen van confiscatie valt? Waarom is »die Aufhebung dieser Bereicherung als Fordeıung der Sittlichkeit und des Rechts" alleen hier eene noodzakelijkheid? Confiskeert men, krachtens den genoemden civielen rechtsregel, de scelere quaesita, dan moet men den fiscus ook eene actie geven op alle voordeel door misdaad verkregen, maar dit niet beperken tot de scelere quaesita. Wanneer A. een valschen eed zweert, ten gevolge van welken eed B's vordering tot betaling van eene zekere geldsom hem ontzegd wordt, dan heeft A. zich ten koste van B. verrijkt, zonder dat B. daartegen eene vordering op A. ten dienste staat. De verrrijking valt niet binnen het begrip der scelere quaesita, aldus geen confiscatie volgens Stooss. Maar waarom is in dit geval »die Aufhebung dieser Bereicherung" minder een »Forderung der Sittlichkeit und des Rechtes" dan in geval het scelere quaesita geldt? Dit verzuimt de schrijver aan te toonen.

Ook hier verwerp ik alzoo de opvatting, dat confiscatie gegrond kan zijn op een civiel recht van den fiscus. Neemt men het gewraakte beginsel aan, dan aanvaarde men het ook met al zijne gevolgen en overal en men make geen willekeurige onderscheiding gelijk Dr. Stooss.

Wat nu betreft de strekking der confiscatie, zoo bestreed ik reeds boven [1]) de meening, dat haar doel zou kunnen zijn bescherming van rechten van derden. Zij wordt echter wel eens zoo opgevat; een voorbeeld hiervan vinden wij in Goldtammer's Archiv deel IX pag. 742. Daar treffen wij de volgende rechterlijke beslissing aan.

Iemand stond te recht wegens verboden nadruk. Hangende de procedure stierf hij. Daarna werd tegen de erfgenamen de eisch tot confiscatie der exemplaren voortgezet. De eerste strafrechter wees echter eene zoodanige vordering af en verwees ten civiele, maar het vonnis werd door het appellationsgericht vernietigd en liet op grond dat de confiscatie moest worden toepast als maatregel tot bescherming van rechten van derden (in dit geval den auteur) of als middel om hen tegen schade te vrijwaren, de voortzetting van den eisch tegen de erfgenamen toe. De comfiscatie werd gedefinieerd als »Schutzmittel zur Wahrung der Rechte der durch den Nachdruck verletzten und (ist) nicht als eine Strafe zu betrachten". Zij wordt verder beschouwd als gevolg eener strafbare handeling. Men heeft in het geding de erfgenamen als partij toegelaten en droeg dus de procesvorm

---

[1]) Zie pag. 6.

een civielrechterlijk karakter. Ik kan mij hiermede niet vereenigen, te meer omdat hier het strafproces, voor het openbaar belang ingesteld, aan belangen van particulieren, die hunne rechten op andere wijze handhaven kunnen, dienstbaar gemaakt is en ik schaar mij aan de zijde van Prof. Wahlberg[1]), die zegt: »Die Konfiskation einzelner Gegenstände ist eine Strafe und keineswegs ein Schutzmittel zur Wahrung der Rechte des Verletzten für welche polizeiliche Masregeln und der Civielrechtsweg vorgezeichnet sind."

Het is practisch van groot belang of men bij de toepassing der confiiscatie blijft vasthouden aan den strafrechterlijken dan wel aan den civielen grondslag. Vooreerst bij de vraag of zij na den dood des daders kan geëxecuteerd worden. Wij zagen boven reeds dat dit Jure Romano wel degelijk het geval was; dat het Pruissische Landrecht ook eene dergelijke bepaling kende en deze, ofschoon ten onrechte uitgebreid en volgens Heinze en Wahlberg verkeerd begrepen in het Pruissische Wetboek overging, en dat dit Wetboek zelfs zoo ver ging om, al was tijdens het leven des daders de confiscatie door den rechter nog niet

[1]) t. a. p. pag. 514.

uitgesproken, haar desniettemin na zijn dood tegen de erfgenamen uit te voeren [1]).

Kent men de confiscatie door den rechter uitgesproken het karakter van straf toe, dan is hierdoor overgang tegen de erfgenamen uitgesloten. Geen enkele straf gaat tegen de erfgenamen over; die overgang strijdt geheel met de natuur der straf: straf kan alleen worden uitgevoerd tegen hem, die zich aan eene misdadige handeling heeft schuldig gemaakt; het doel der straf is hem door leed hem aangedaan in het vervolg van misdadige handelingen af te schrikken; maar is de overtreder niet meer in leven, dan is het doel niet meer bereikbaar: crimen mortalitate extinguitur. Past men niettemin de confiscatie tegen de erfgenamen toe, dan treft men een onschuldige en komt men in botsing met het algemeen aangenomen beginsel, dat het het doelmatigst is en het meest gestreefd moet worden naar die straf, die het minst op anderen dan den misdadiger drukt. Neemt men nu een recht van den fiscus op het confiscandum aan ten gevolge van de misdadige handeling en dus een civielen grondslag der confiscatie, dan is hiervan ook de overgang op de erfgenamen een consequent gevolg. De regel echter moet zijn, dat het

[1]) Goldtammer's Archiv. IX. pag. 730 vv.

voorwerp uit het vermogen van den misdadiger in dat van den staat overgaat, door een strafrechterlijk vonnis in kracht van gewijsde, mits de executie niet vervalt door den dood van den misdadiger of zijne inmiddels ingetreden krankzinnigheid.

Ik geloof dat de schrijvers, die dit beginsel ververwerpen en den overgang op de erfgenamen bepleiten, te zeer uit het oog verliezen dat wij ons hier niet op civielen bodem bewegen; zij schijnen de confiscatie van het civiele recht niet te kunnen losmaken; wij treffen toch allerwege argumenten aan daaraan ontleend. Het sterkst komt dit uit bij Häberlin [1]). Deze schrijver, ofschoon toegevende dat bij den dood des delinquents de rol van den »irdischen Richter" is afgespeeld, maakt eene uitzondering bij vermogensstraffen. »Diese finden auch selbst nach dem Tode des Verbrechers in dessen Vermögen noch einen Gegenstand der Execution, da dasselbe auf seine Erben nur deducto aere alieno übergeht." Maar het doel is niet gericht tegen een bepaald object op zich zelf, doch op een object als vermogensdeel van een bepaald persoon; het bestaan van dat object na den dood van den dader levert niets onrechtmatigs op, en het doel om een bepaald persoon in zijn vermogen te treffen

[1]) Grundsätze des Criminalrechts. I. pag. 181.

is niet meer te bereiken, al blijft het object nog te executeeren over.

Hetzelfde argument is nog te bezigen tegen Abegg [1]), die leert, dat »die Unmöglichkeit einer Vollstreckung eines Theils der Strafe (wegen Tod) nicht hindere die Geltendmachung des übrigen Inhaltes des Urtheils z. B. in Ansehung der Vermögensstrafen, welche als Lasten des Vermögens von den Erben getragen werden müssen."

Köstlin [2]) construeert de executie tegen de erfgenamen met een beroep op de voortzetting der vermogenspersoonlijkheid van den erflater door zijne erfgenamen. Ook hij overziet dat het niet te doen is om het object maar om den schuldige te treffen, en doet den zuiver civielrechterlijken rechtsregel, waarop hij zich beroept, geweld aan. In zijn System des Deutschen Strafrechts [3]) verdedigt hij dan ook eene andere theorie, die evenwel tot hetzelfde resultaat voert. »Die Möglichkeit, wie die Nothwendigkeit der angemessenen Wiederaufhebung des Verbrechens mittelst der Strafe fällt weg durch den Tod des Verbrechers. Denn

[1]) Lehrbuch der Strafrechtwissenschaft. 1836 § 175.

[2]) Neue Revision der Grundbegriffe des Criminalrechts § 216.

[3]) System des deutschen Strafrechts (Tübingen 1855) pag. 475.

die Vollziehung der Strafe ist wesentlich bedingt durch das physische Dasein des Verbrechers. Und zwar gilt dies auch von den Vermögensstrafen, die nur dann vollzogen werden können, wenn noch bei Lebzeiten des Verbrechers eine rechtskräftige Verurtheilung erfolgt ist. Das in diesem Falle die Volziehung auch noch nach dem Tode des Schuldigen erfolgt, bildet keine Ausnahme von dem Princip, da hier die Strafe den noch Lehenden getroffen hat und als noch bei seinem Lebzeiten vollzogen gedacht werden muss, daher sein vermögen eben nur nach Abzug der Verfallenen Summe an seine Erben übergehen kann. — Dagegen ist es ein das Strafrecht gar nicht angehender Grundsatz das die aus dem Verbrechen hervorgehenden eivilrechtlichen Verbindlichkeiten durch den Tod des Verbrechers in keiner Weise alterirt werden, wohin auch die fiskalischen Ansprüche auf die commissa und scelere quaesita gehören".

Van de onderscheiding tusschen den strafrechterlijken en den civielen grondslag, is ook afhankelijk de beslissing der vraag, op welk tijdstip de overgang van het confiscandum op den Staat plaats heeft, eene beslissing die ook op de rechten van derden van invloed zijn kan. Heinze [1]) neemt drie tijdstippen aan

[1]) t. a. p. pag. 179.

waarop die overgang mogelijk is, nl. het tijdstip waarop het misdrijf is gepleegd, dat waarop het vonnis onherroepelijk gewezen is, en het oogenblik der inbeslagneming.

Neemt men het eerste tijdstip aan dan heeft krachtens de werking van den civielen rechtsgrond de staat dadelijk het recht om de zaak op te eischen en heeft zij eene revindicatie tegen elken bezitter; rechten van derden op de zaak, verkregen na hes misdrijf zouden niet meer kunnen geëerbiedigd worden. Men komt echter tot een ander resultaat, wanneer men in de confiscatie een zuivere repressieve maatregel ziet. Dan is geen andere beslissing mogelijk dan dat die overgang plaats heeft door de inbeslagneming mits de beslissing des rechters in kracht van gewijsde kome. Ten aanzien van die inbeslagneming zijn twee gevallen mogelijk: òf de zaak is reeds te voren in beslag genomen, òf die inbeslagneming heeft nog niet plaats gegrepen. In het eerste geval kunnen derden van de inbeslagneming op de zaak geen rechten verkrijgen. Overeenkomsten die de te confiskeeren zaak tot object hebben, zouden derden slechts persoonlijke, geen zakelijke rechten kunnen scheppen. Is de zaak als het vonnis kracht van gewijsde verkrijgt nog niet in beslag genomen, dan zal dit ook niet ten nadeele van derden kunnen geschieden, omdat toen zij hun

recht op de zaak verkregen, de Staat nog geen recht bezat. In zulk een geval zal eene subsidiaire veroordeeling tot eene geldstraf ter waarde der zaak in de plaats kunnen treden.

Is de uitlevering van eene andere zaak als die werkelijk geconfiskeerd is geoorloofd? Ook de beantwoording dezer vraag is afhankelijk van de natuur die men aan de gerechtelijke confiscatie toekent. »Dass der Vollzug, zegt von Buri [1]), der gerichtlichen Confiscation nur die Sache zum Gegenstand haben kann, welche wirklich confiscirt worden ist, dass also auch der Verurtheilte zur Offerirung einer anderen Sache an deren Stelle nicht berechtigt erscheint, muss für selbstverständlich betrachtet werden".

Daarentegen meent Dr. Stooss: »Dagegen würde anscheinend nichts im wege stehen, dass der Verurtheilte bei der Strafvollziehung das Confiscandum durch einen andern gleichwerthigen Gegenstand ersetzt".

Dit laatste komt mij echter zeer bedenkelijk voor in het redeverband van dezen schrijver, die, even als wij, in de rechterlijke confiscatie eene vermogensstraf ziet en behalve bij de zoogenaamde scelere quasita [2])

---

[1]) t. a. p. pag. 251.
[2]) t. a. p. pag. 43.

den civielrechtelijken grondslag ontkent. Deze opvatting had hem tot de uitspraak van v. Buri moeten leiden, die ook mij juist voorkomt. Het is immers het doel der confiscatie om den delinquent in dat deel zijns vermogens te treffen hetwelk hij misbruikte of door misdaad verkreeg. Hieruit moet volgen dat de vrijwillige indeplaatsstelling van een ander voorwerp niet kan worden toegelaten. Dit neemt echter niet weg dat voor het geval het voorwerp na het misdrijf is weerloos gemaakt of onder den rechtsdwang van derden is gekomen, geldstraf of zelfs subsidiaire gevangenisstraf mogelijk moet zijn.

Een ander gevolg van de toepassing der confiscatie als vermogensstraf bestaat hierin, dat alleen die zaken kunnen geconfisceerd worden, die den dader toebehooren. Confiskeert men bij wijze van straf ook zaken die den dader niet toebehooren, dan straft men in den eigenaar eenen onschuldige.

---

§ 3.

Wij bespraken tot hiertoe de verbeurdverklaring van enkele voorwerpen toegepast als straf. Zij is echter ook onder een ander gezichtspunt te brengen. Niet altijd toch is haar doel gericht tegen een bepaald persoon die van eene zaak een met de strafwet strijdig gebruik maakte of zijne heerschappij over zaken misbruikte tot een door de strafwet gewraakt doeleinde. De confiscatie verricht nog eene andere functie. Zij kan gericht zijn tegen de zaken zelve. Daar bedient zich niet van haar het orgaan in den staat, dat optreedt, wanneer de in de maatschappij erkende rechtsorde is gekrenkt, maar dat hetwelk in het publiek belang preventief voor de orde in de maatschappij waakt en maatregelen neemt. Dat bebelang kan confiscatie van zekere voorwerpen vorderen. Het kan der maatschappij nuttig zijn, dat zekere zaken aan het verkeer onttrokken worden. Die onttrekking is echter geen straf, maar een politiemaatregel. Als voorbeelden wijs ik op de noodzakelijkheid

dat vee door besmettelijke ziekte aangetast wordt afgemaakt, dat valsche maten en gewichten aan het verkeer worden onttrokken, dat valsch geld in beslag wordt genomen, en dit alles alleen op grond van het bestaan dier voorwerpen en zonder dat daarmede gepleegd misdrijf een voorwaarde is; vervolging van een misdadiger is niet noodzakəlijk. De maatregel is zuiver en uitsluitend gericht tegen zaken en zij kan onder alle omstandigheden uitgevoerd worden. Maar deze maatregel, een zuivere politiemaatregel, is dan ook aan het strafrecht vreemd, zij heeft met de eigenlijk gezegde confiscatie niets dan hare benaming gemeen.

Ook het Romeinsche recht kende deze confiscatie. De Novella 85 levert daarvan een voorbeeld op.

De zaken, die binnen haar bereik vallen, zijn die welke op zich zelf, onder alle omstandigheden, absoluut gevaarlijk zijn.

Het is mogelijk, dat zij door misdrijf zijn voortgebracht, of het gebruik daarvan misdrijf oplevert, doch dit is voor deze confiscatie geen vereischte. Het bestaan dier voorwerpen moet worden tegengegaan, het verkeer daarmede onmogelijk gemaakt. Een maatregel die de taak der politie is. Zijn nu die zaken haar bestaan verschuldigd aan eene misdadige handeling, dan belet niets dat de rechter de confiscatie uitspreekt; dat

echter daartoe een veroordeelend vonnis geen vereischte is, spreekt na het bovenstaande van zelf. Ook bij vrijspraak van den beklaagde kan dit plaats hebben; zoo b. v. kan iemand terecht staan naar aanleiding van den verkoop van eetwaren met voor de gezondheid schadelijke bestanddeelen vermengd, maar bij gemis aan het bewijs van een der elementen van het misdrijf worden vrijgesproken; de rechter zal niettemin alle de schadelijke voorwerpen kunnen verbeurd verklaren [1]).

Behalve het absoluut gevaarlijk karakter is er nog een andere grond, waarop de noodzakelijkheid berust om zekere voorwaarden aan het verkeer te onttrekken. Zaken kunnen ook een voor het verkeer gevaarlijk karakter aannemen zonder dat zij absoluut gevaarlijk zijn. De noodzakelijkheid om die zaken aan het verkeer te onttrekken kan daarop gegrond zijn, dat zij tot eenig strafbaar doel gebezigd zijn. Het zijn zekere middelen en werktuigen, die den dader bij het plegen van het misdrijf hebben ten dienste gestaan. Het zwaard, waarmede de moordenaar zijn slachtoffer trof, de breekmiddelen, waarmede de inbreker zijn

---

[1]) Zie verder Luden in Weiske's Rechtslexikon. Deel II pag. 931.

misdrijf volvoert, zijn allen voorwerpen, wier bestaan om het doel, waarmede zij zijn aangewend, tegen de zedelijke rechtsorde in de maatschappij strijdt. Aan hen zijn herinneringen aan euveldaden verbonden, die zoo spoedig mogelijk dienen uitgewischt te worden. Het is b. v. met de zedelijkheid in strijd, dat men zich tot dagelijksch gebruik bedienen kan van het mes, waarmede iemand opzettelijk van het leven is beroofd. Ook hier bestaat dezelfde rechtsgrond als voor de verbeurdverklaring van absoluut gevaarlijke zaken; de maatregel is van denzelfden aard; slechts treft zij de voorwerpen om verschillende redenen. Dáár treft zij absoluut gevaarlijke zaken, hier zaken die uit den aard niet gevaarlijk zijn, maar dit worden als misbruikt tot een strafbaar doel.

Ik sprak van »zekere middelen en werktuigen", omdat ik aan de confiscatie (als politiemaatregel) van relatief gevaarlijke zaken niet wil onderwerpen alle middelen en werktuigen, die tot het begaan van misdrijf gediend hebben, gelijk Dr. Stooss leert [1]). Ik wil namelijk die vraag afhankelijk stellen van de meerdere of mindere graviteit van het misdrijf, waartoe zij meewerkten en het den rechter ten taak stellen, al naar gelang der aard van het misdrijf voor te

---

[1]) t. a. p. pag. 40.

schrijven de vernietiging der middelen en werktuigen als politiemaatregel of de confiscatie als straf. Het bezit en het gebruik van een geweer, waarmede een jachtdelict is begaan, strijdt niet met de zedelijkheid; dat gebruik geeft geen aanstoot; daarentegen wel het mes waarmede de moordenaar zijn slachtoffer trof. Toch zijn beide middelen, waarmeê misdrijf is gepleegd. Maar de aard van het misdrijf met het mes volvoerd maakt zijne voltrekking aan het verkeer noodzakelijk, terwijl het jachtdelict om zijne mindere graviteit die vernietiging niet ten gevolge behoeft te hebben. Het mes dient uit het verkeer onttrokken te worden als een voorwerp van aanstoot, het jachtgeweer niet. De confiscatie van dit laatste zal dus als straf moeten worden toegepast, die van het mes als politiemaatregel met al de gevolgen daarvan. Dat Dr. Stooss de confiscatie als politiemaatregel voorstaat van alle middelen en werktuigen, steunt op eene theorie, waarmede ik mij niet kan vereenigen. Hij ontwikkelt [1]) die in de volgende bewoordingen: »Es gibt Gegenstände, welche an sich durchaus nicht als gemeingefährlich betrachtet werden können indem weder ihre Beschaffenheit eine schädliche ist, noch im Allgemeinen ein gesetzwidriger Gebrauch derselben zu

[1]) t a. p pag. 39.

befürchten steht, welche aber beim Zusammentreffen gewisser Voraussetzungen das Merkmal relativer Gefährlichkeit erhalten. Es sind diess Gegenstände welche zu einem Delicte als Mittel oder Werkzeug dienten, oder als solche bestimmt waren, wenn und soweit dieses Delict doloserweise begangen oder vorbereitet wurde und insofern die Sachen zur Zeit ihrer Beschlagnahme der factischen Herrschaft des Thäters oder Theilnehmers der strafbaren Handlung unterworfen waren. Die Gefährlichkeit dieser Objecte ist in der Möglichkeit einer künftigen Verwendung an fernern Delicten zu suchen. Die Einziehung bezweckt daher die Confiscanda aus den Hand des Delinquenten zu entfernen, um einen künftigen Delicte zu präveniren. So erweckt z. B. das Gewehr, mit welchem der Wilderer gejagt hat, bei dem Richter die Besorgniss einer Wiederholung des Gebrauchs desselben zu einem Jagdvergehen und wird daher z. B. vom deutschen Strafgesetzgeber die Einziehung desselben angeordnet. Die Pistole, welche der Dieb oder Räuber bei sich trug, lässt eine verbrecherische Benutzung derselben befürchten".

Onder relatief gevaarlijke zaken verstaat de schrijver dus zaken, die in de hand van een bepaald persoon gevaar opleveren, en als rechtsgrond voor de confiscatie als politiemaatregel stelt hij het gevaar voor

herhaling van het misdrijf. Op pag. 5 van dit proefschrift bestreed ik reeds deze stelling; zij komt mij niet juist voor en geestig weerlegt door von Buri [1]) in de volgende woorden:

»Wie weinig zutreffend aber überhaupt die fragliche Erweiterung des strafrechtlichen Princips ist, wie wenig sie Bürgschaft dafür leistet, dass nicht des Verbrecher in Zukunft seine strafbare That. wiederhole, ergieht sich aus der Erwägung, dass die Neigung und Fähigkeit zum Verbrechen nur ausnahmsweise an den Besits eines bestimmten als Werkzeug tauglichen Gegenstandes geknüpft sein wird. Was hilft es für die Sicherstellung fremder Jagdbezirke vor wiederholten unberechtigten Eingriffen, wenn dem Wilderer sein Gewehr weggenommen wird, im Falle er noch ein Zweites oder das zum Ankauf eines neuen erforderliche Geld besitzt. Consequent müsste ihm daher auch sein zweites Gewehr und all sein Geld weggenommen werden, welches er zum Ankauf eines neuen verwenden könnte."

De theorie van Stooss komt mij ook daarom bedenkelijk voor om de hardheid waartoe zij leidt. Op pag. 41 komt toch de schrijver tot de in zijn stelsel zeer juiste conclusie: »da das Wesen dieser relativen

---

[1]) t. a. p. pag. 250.

Confiscation darin besteht, ein corpus delicti aus der Hand des Schuldigen zu beseitigen, so unterliegen auch Gegenstände der Einziehung welche dem Schuldigen nicht gehören." — Daar nu alle middelen en werktuigen volgens schrijvers theorie binnen het bereik van den politiemaatregel liggen, zoo komt men tot de zeer groote onbillijkheid dat een gering misdrijf gepleegd met een geleend werktuig, voor den eigenaar het verlies van dat werktuig ten gevolge heeft. Veel meer in overeenstemming met de billijkheid ware de bepaling op de hier boven ontwikkelde stelling gegrond, welke deze confiscatie beperkte tot die voorwerpen, welke relatief gevaarlijke zaken in de beteekenis daaraan boven door ons gehecht opleveren.

Het verschil in de gevolgen verbonden aan de onderscheiding tusschen confiscatie als straf of als politiemaatregel is belangrijk. Wij zagen boven, dat de eerste nimmer tegen de erfgenamen eens daders kan overgaan. Anders is het bij de confiscatie als politiemaatregel. Zij is gericht tegen zaken, die aan het verkeer moeten worden onttrokken, en kan dus ook tegen de erfgenamen worden ten uitvoer gelegd. Krankzinnigheid van den dader doet de straf der confiscatie vervallen of schort die op; op de uitvoering der politiemaatregel heeft deze omstandigheid geen invloed;

bij vrijspraak kan er natuurlijk geen sprake zijn van strafconfiscatie, daarentegen wel van confiscatie als politiemaatregel. Binnen het bereik der confiscatie als straf vallen alleen voorwerpen den dader toebehoorende, de politiemaatregel treft de voorwerpen, al behooren zij den dader niet toe. Blijft de dader van het misdrijf onbekend, dan is de uitvoering van de confiscatie als straf onmogelijk; geldt het echter de uitvoering der politiemaatregel, dan kan de omstandigheid, dat de dader onbekend blijft, de confiscatie niet in den weg staan.

---

§ 4.

Welke voorwerpen worden verbeurdverklaard?

Wanneer de aanleiding tot de confiscatie niet ligt in het object zelf, maar in de persoon des daders, m. a. w. wanneer de confiscatie als straf wordt uitgevoerd, dan behooren verbeurdverklaard te worden vooreerst alle voortbrengselen van het misdrijf. Hiertoe behooren de zoogenoemde scelere quaesita, d. i. het voordeel ten gevolge van de handeling verkregen, zonder dat dit door de handeling zelf onmiddelijk voortgebracht wordt, b. v. het loon den omgekochten ambtenaar gegeven, het geschenk den valschen getuige geschonken.

Ook is aan confiscatie onderhevig hetzij het corpus delicti dat is het voorwerp door misdrijf voortgebracht [1]) of ook het voorwerp, waaraan misdrijf is gepleegd [2]).

---

[1]) Men zou deze ook onder de cathegorie der scelere quaesita kunnen brengen.

[2]) Zie verder Lainé. Traité élémentaire de Droit Criminel. II. pag. 323.

Voorts de middelen en werktuigen, waarmede misdrijf is gepleegd. Hiermede is niet gezegd, dat een voorwaarde der confiscatie is, dat het misdrijf zij volvoerd; ook wanneer de handeling als poging wordt gequalificeerd moet verbeurdverklaard kunnen worden; poging, mits met straf bedreigd, is evengoed misdrijf als het voltooide misdrijf. Men kan in het algemeen aannemen, dat zoodra met behulp van een voorwerp een strafbare handeling is gepleegd, de straf der confiscatie kan worden uitgesproken. Daarom is ook confiscatie bij begunstiging en deelneming niet uitgesloten. Brengt de dader het alzoo niet verder dan tot eene voorbereidende handeling (acte préparatoire) dan is confiscatie uitgesloten; de voorbereidende handeling toch is in den regel straffeloos, er heeft dus nog geen misbruik der heerschappij over zaken plaats gehad [1]). Daarom verdient afkeuring de bepaling in den Code Pénal en in het Duitsche Wetboek opgenomen, dat zaken, die tot misdrijf slechts waren bestemd, mede geconfiskeerd worden. Die bestemming alleen is nog geen misbruik en hier zou dus worden gestraft voor een daad, die nog niet gepleegd is.

Kunnen de voorwerpen, die tot bruikbaarmaking van het middel, waarmede misdrijf is gepleegd, dien-

---

[1]) Heinze, t. a. p. pag. 175.

den, verbeurdverklaard worden, b. v. de werktuigen, waarmede het zwaard door den moordenaar gebezigd, is gescherpt? Neen, met die werktuigen is geen misdrijf gepleegd, zij werkten tot het misdrijf niet onmiddelijk mede.

Ik zou op denzelfden grond ontkennend willen beantwoorden de vraag, of moeten worden verbeurdverklaard voorwerpen, die na afloop van de misdadige handeling dienden om den misdadiger de vruchten van zijne misdaad te verzekeren. Zoo valt b. v. het voertuig, waarmede door den dief gestolen goederen op eene veilige plaats worden gebracht niet in de termen van de confiscatie; met die kar is geen misdrijf gepleegd; toen die kar voor het doel werd aangewend, was het misdrijf voltooid. Stelt men zich zulk eene grens niet, dan zou men er toe komen om ook verbeurd te verklaren het huis, waarin de dader de gestolen goederen verbergt, waardoor de kring der te confiskeeren zaken te uitgebreid zou worden.

Kunnen onroerende goederen verbeurd verklaard worden? Ik zou hierop ontkennend willen antwoorden. Die verbeurdverklaring zou aan den maatregel een te grooten omvang geven; zij kan tot hardheid aanleiding geven en eene wanverhouding tusschen hoofd en bijkomende straf kunnen scheppen. Men denke

b. v. aan het gezin van den misdadiger in geval van verbeurdverklaring van zijn woonhuis; ook zouden hier de rechten van geprivilegieerde of hypothecaire crediteuren kunnen benadeeld worden. Eene wanverhouding tusschen hoofd en bijkomende straf zou kunnen ontstaan uit de mogelijkheid van veroordeeling tot eene gevangenisstraf van korten duur met verbeurdverklaring van een huis, b.v. als straf wegens het desbewust huisvesten van een ontsnapt gevangene.

Kunnen zaken worden geconfiskeerd, die den dader gedeeltelijk toebehooren? Eene dergelijke bepaling zou bedenkelijk zijn, omdat zij in hare werking den onschuldigen medeeigenaar treft. In zulk een geval zou echter vervangende boete gelijk aan de waarde van het gedeelte waarop de veroordeelde recht heeft, aanbeveling verdienen.

De vraag is gedaan of vervallenverklaring van de uitoefening van eenig beroep onder het begrip verbeurdverklaring is te brengen. [1]) M. i. neen; de confiscatie toch bestaat in eene vermogensvermindering, die de dader lijdt, die men hier tevergeefs zoeken zou. De dader verliest wel in zijn beroep het middel

[1]) Zie Wahlberg t. a. p. pag. 518.

om zich vermogen te verschaffen, maar eenig vermogensobject wordt hem niet ontnomen. De maatregel behoort gerangschikt te worden onder de eerestraffen.

Kunnen niet in beslag genomen voorwerpen verbeurdverklaard worden. Er is geen reden om deze vraag ontkennend te beantwoorden; zoo de dader met de uitlevering van het voorwerp in gebreke blijft, kan ook hier boete of zelfs subsidiaire gevangenis worden opgelegd. Komt de veroordeelde nog tot inkeer en wijst hij tijdens het ondergaan der straf het voorwerp aan of geschiedt de uitlevering door derden, dan dient de verdere subsidiaire straf te vervallen. Komt daarentegen, nadat de straf is ondergaan, het voorwerp te voorschijn, dan heeft, behalve in geval het gevaarlijke voorwerpen geldt, de Staat geen recht meer om het voorwerp op te vorderen. [1])

---

[1]) v. Buri t. a. p. pag. 252.

§ 5.

Noch in den Code Pénal noch in de verschillende Nederlandsche wetten, welke aan misdadige handelingen confiscatie verbinden, is het onderscheid tusschen de beide soorten van confiscatie in het oog gehouden. Artikel 11 neemt haar op onder »des peines communes aux matières criminelle et correctionelle", en in art. 470 C. P. wordt zij bepaald als straf tegen overtreding.

Zij kan echter alleen dan worden uitgesproken, wanneer zij in eenig artikel bepaaldelijk is voorgeschreven.

Meestal is zij als bijkomende s t r a f bepaald. Dit neemt echter niet weg, dat zij in verschillende artikelen het karakter van een politiemaatregel vertoont. Dit is b. v. het geval in art. 464, 470 j° 477 C. P. In beide eerste artikelen wordt niet als vereischte gesteld, dat de in beslaggenomen voorwerpen den overtreder toebehooren; en in dit gevoelen wordt men versterkt door de bepaling van art. 477 C. P., het-

welk voorschrijft, dat zullen worden aangehouden en verbeurdverklaard »les boissons falsifiées, trouvées appartenir au vendeur." Somtijds komt de verbeurdverklaring in den C. P. ook voor als hoofdstraf b. v. in art. 413 C. P. handelende over »overtreding van reglementen betrekkelijk de voortbrengsels van fransche handwerken en fabrieken", welke overtreding wel gestraft wordt met boete en verbeurdverklaring der waren, maar welke straffen ook ieder afzonderlijk kunnen worden toegepast.

De Code Pénal schrijft verbeurdverklaring voor, vooreerst van het corpus delicti, dat is de zaak in en aan welke het misdrijf is gepleegd; dan hetgeen uit misdrijf is voortgesproten en eindelijk de middelen of werktuigen die gediend hebben of bestemd waren tot misdrijf (Art. 11 C. P.). Opmerking verdient, dat alleen voor het corpus delicti als vereischte wordt gesteld, dat het den dader toebehoort. Toch is dit wederom in de wet niet als regel vastgehouden [1]. Zoo schrijven de artt. 176, 287, 314, 364, 410, 413, 427 C. P. de confiscatie van het corpus delicti voor, al behoort het den dader niet toe. In andere artikels (zooals de artt. 318, 423, 477 n⁰. 2) is echter het eigendomsrecht des daders tot confiscatie een bepaald

[1]) Blanche, Études Pratiques sur le Code Pénal. I. no. 72.

vereischte. De reden hiervan schijnt daarin te liggen, dat de wetgever ten onrechte de confiiscatie als eene straf van bijzonderen aard zich heeft voorgesteld, die minder gericht schijnt te zijn tegen den delinquent dan wel tegen het object zelf[1]). Daarom ontbreekt ook in den Code een leïdend beginsel. Art. 22 der wet van 29 Juni 1854 behelst een in beginsel goede aanvulling van art. 11 C. P. In dat art. 22 wordt toch de vernietiging of onbruikbaarmaking van werktuigen of andere voorwerpen, vervaardigd of gediend hebbende tot het plegen van een misdrijf, facultatief voorgeschreven. Hierin is duidelijk de toepassing van de verbeurdverklaring als politiemaatregel, die in den Code Pénal van de eigenlijk gezegde strafrechterlijke confiscatie niet wordt onderscheiden.

Somtijds is in den C. P. ook voorgeschreven, dat de waarde aan de zaak gesubstitueerd kan worden, zoo b. v. in art. 423, waar uitdrukkelijk wordt gesproken van de confiscatie van de voorwerpen, waar het wanbedrijf in gepleegd is of van derzelver waarde. Eveneens in art. 180.

Dat de schrijvers over den C. P. verdeeld zijn over de vraag of om de confiscatie van bijzondere voorwerpen uit te spreken een hoofdstraf uitgesproken

---

[1]) Blanche, t. a. p. No. 68.

moet worden, komt mij voor daarop te berusten, dat de grenzen der confiscatie als straf en als politiemaatregel niet juist zijn afgebakend, niettegenstaande de praktijk zulks vorderde. Sommige [1]) beroepen zich tot staving van hun oordeel dat een hoofdstraf noodig is, op de woorden van art. 11 C. P. »s'il appartient au condamné." Het Hof van Cassatie heeft echter uitgemaakt, dat daar, waar het geldt voorwerpen, die voor het algemeen welzijn schadelijk kunnen zijn; de rechter de bevoegdheid heeft om zonder dat om de een of andere reden veroordeeling en principale straf kan worden uitgesproken, de confiscatie der gevaarlijke zaken te gelasten. Dit stelsel moge in het algemeen juist zijn, in de wet vindt het echter geen steun. De wet bezigt in art. 11 C. P. het woord condamné en in de beslissing van het Hof van Cassatie, waaraan Blanche zich aansluit, wordt al te lichtvaardig met dat woord condamné omgesprongen.

In onze belastingwetten speelt de verbeurdverklaring eene voorname rol. Wij zullen die wetten niet alle nagaan, maar vermeenen met een enkel voorbeeld te kunnen volstaan. In de algemeene wet van 26 Aug. 1822 regelende de heffing van in en uitgaande

---

[1]) Zie hierover Blanche, t. a. p. No. 82.

rechten en accijnsen (hoofdstuk XX) worden niet alleen het corpus delicti, maar ook de werktuigen, voer- en vaartuigen tot fraude gebezigd, geconfiskeerd. Verbeurdverklaring komt hier voor naast een hoofdstraf; er wordt echter geen onderscheid gemaakt of die al of niet wordt uitgesproken, 't zij omdat de overtreder onbekend blijft, of de straf door zijn dood vervalt. Het corpus delicti, de werktuigen, de vervoermiddelen, alles wordt bij de ontdekking in beslag genomen, door wien de fraude ook gepleegd is en onverschillig, wien de voorwerpen behooren. Alle deze onbillijke bepalingen zijn een consequent gevolg van den civielen grondslag aan deze confiscatie ten onrechte toegekend. Had men hier echter den maatregel der confiscatie afgescheiden gehouden van de civiele vorderingen, die de fiscus zou kunnen doen gelden, d. w. z. had men hier de confiscatie toegepast als straf, dan ware er geen gelegenheid geweest voor de onbillijke bepaling, die ten gevolge kan hebben b. v. dat een smokkelpartij gepleegd met daartoe geleende paarden, voor den onschuldigen eigenaar tot gevolg heeft het verlies zijner paarden.

Dat de wetgever hier op het oog heeft gehad den overgang van het commissum op den fiscus ipso jure valt op grond van de voorschriften in het Wetboek van Strafvordering en hetgeen hierover ter gelegen-

heid van de beraadslagingen door de Regeering is gezegd, niet te betwijfelen.

Na in art. 446 Wetb. v. Strv. te hebben bepaald, dat alle vervolging ter zake van misdaad of overtreding ophoudt, indien de overtreder voor het aanvangen of gedurende den loop der instructie overleden is, wordt hierop in de artikelen 447—451 ten aanzien van het verhaal van boete of verbeurdverklaring in zake van landelijke, plaatselijke of andere belastingen eene uitzondering gemaakt. Is het geding niet aanhangig gemaakt, dan wordt het ten aanzien der boete en verbeurdverklaring door den ambtenaar bij art. 222 n°. 2 W. v. Strv. vermeld of door het O. M. vervolgd (art. 448 Strv.) Is de vervolging voor het overlijden aangevangen, dan wordt die tegen de erfgenamen voortgezet in den vorm bij burgerlijke zaken ten aanzien der hervatting voorgeschreven (art. 449 en 451 Strv.)

De wetgever heeft niet nagelaten aan te toonen waarom hij hier van het in art. 446 vooropgezette gezonde rechtsbeginsel is afgeweken [1]). »Doch geheel anders, zoo zeide de Regeering, is het met de zaak gelegen, indien het belastingwetten geldt. Deze toch hebben bepaaldelijk ten oogmerk om aan de onderscheidene administratiën het genot te verzekeren van

---

[1]) Voorduin, Wetb. v. Strafv. II. pag. 696.

van inkomsten en opbrengsten, waartoe alle ingezetenen, tot stijving van 's Lands of van de Plaatselijke kas, gehouden zijn. Door het overtreden der belastingwetten wordt aan de administratie een geldelijk nadeel toegebragt, en de bedreigde geldboeten en verbeurdklaringen strekken veelal ten einde de kas schadeloos te houden voor zoovele verliezen welke zij, door niet ontdekte en verholen gebleven overtredingen, kan ondergaan, verliezen die anderzins alle ingezetenen zouden drukken, welke aan hunne burgerpligten met nauwgezetheid hebben voldaan."

»Deze geldelijke straffen worden derhalve niet bloote lijk als eene vindicta publica vervolgd, maar kunnen en behooren door den dood des daders evenmin te vervallen, als dat erfgenamen of vertegenwoordigers van een' overledene, van de burgerlijke aansprakelijke schadevergoeding, welke ex delicto of quasi ex delicto voortspruit, zouden zijn ontheven."

Men zou kunnen vragen of het wel met de regelen eener strikte ethica overeenkomt, iemand in zijne vermogensrechten te treffen om geen andere reden, dan omdat 's lands kas gestijfd moet worden, en onschuldige erfgenamen te doen boeten voor de ontduiking van anderen, die slimmer te werk gegaan zijnde dan de overleden delinquent niet konden worden betrapt.

De motieven der Regeering doen denken aan de fabel van den wolf en het schaap.

In andere wetten waarin confiscatie is bedreigd draagt zij het karakter eener politiemaatregel.

In de eerste plaats in de wet van 13 Juni 1857 tot regeling van de jacht en visscherij. Volgens art. 45 dier wet wordt niet alleen hst gevangen wild en de visch enz. en alzoo het corpus delicti geconfiskeerd, maar ook (lit. a en b) het jacht- en vischtuig waarmede iemand jagende of visschende bevonden wordt, of het geladen jachtgeweer waarmede iemand in strijd met art. 20 dier wet bevonden wordt. De wet stelt hier niet als vereischte dat de middelen en werktuigen, die geconfiskeerd kunnen worden, den dader toebehooren. Hieruit volgt, dat de wetgever die confiscatie als politiemaatregel heeft voorgeschreven. Niettemin blijft het in deze onderstelling vreemd, dat de confiscatie achterwege kan blijven tegen taxatie en men zich tegen betaling der waarde van het verbeurd-verklaarde aan de strafwet kan onttrekken (artt. 51 en 52).

Eveneens komt het karakter van politiemaatregel uit in de wet van 18 Sept. 1852 omtrent den Waarborg en de Belasting der gouden en zilve-

ren werken. De ratio legis toch van de verschillende wetsbepalingen omtrent de stempeling, moet niet alleen gezocht worden in den waarborg, daardoor verkregen, dat de belasting is voldaan, maar ook hierin, dat de wetgever hier heeft willen waken voor een tegen onkundigen gemakkelijk te plegen bedrog in het gehalte der voorwerpen. Door de confiscatie wordt het niet gestempelde uit de circulatie geweerd. Men treft ook hier eene bepaling aan (art. 100 en 103) als ten aanzien van de te verbeurdverklaren voorwerpen in de jachtwet wordt gevonden. De bepaling van art. 100 n°. 3 doet denken aan de civiele vordering van den fiscus.

De wet van 7 April 1869 betreffende de maten en gewichten en weegwerktuigen geeft zonder eenigen twijfel aan de daarin voorgeschreven confiscatie het karakter eener politiemaatregel.

Volgens art. 28 dier wet is verboden het gebruiken, bezitten of voorhanden hebben van valsche maten en gewichten op plaatsen in artikel 11 genoemd, terwijl in art. 29 wordt gestraft het gebruik, bezit en voorhanden hebben van andere dan wettelijke maten en gewichten, of van zoodanige, die voorzien zijn van het afkeuringsmerk of die niet voorzien zijn van het vereischte stempelmerk. In art. 34 is bepaald, dat zelfs bij vrijspraak of buiten vervolgingstelling,

de rechter confiscatie en vernietiging der bovengenoemde voorwerpen moet uitspreken. Hier heeft de wetgever het juiste beginsel toegepast. Het spreekt dan ook van zélf, dat over een recht van de erfgenamen voor het geval het vonnis bij den dood des beklaagde nog niet onherroepelijk is gewezen, geen sprake kan zijn, en de omstandigheid, dat de bekaagde geen eigenaar der voorwerpen is, geen invloed op de verbeurdverklaring dan uitoefenen.

Ook in de wet van 20 Juli 1870 houdende regeling van het veeartsenijkundig staatstoezicht en der veeartsenijkundige politie vinden wij dezelfde bepaling terug. In artikel 35 dezer wet is de confiscatie voorgeschreven van roerende voorwerpen, waarin of waarmede de overtreding heeft plaats gehad, met bevel zoo noodig tot vernietiging.

Moeten dus ook de voer- en vaartuigen die gediend hebben tot vervoer van verdacht vee in of uit een afgesloten plaats worden verbeurdverklaard? Met het oog op de woorden van de wet zal deze vraag toestemmend moeten beantwoord worden. De wet toch noemt niet alleen de voorwerpen, waarin de overtreding heeft plaats gehad, dat is, het corpus delicti, maar ook die, waarmede het is bedreven.

Uit artikel 37 der wet, waarbij, indien geen gevaar

voor besmetting bestaat, levend vee tegen storting van het bedrag der waarde wordt teruggeven, en in het geval van veroordeeling het bedrag der gestorte waarde wordt gebracht in 's Rijks schatkist, blijkt de toepassing der confiscatie als vermogensstraf Toch wijst art. 35 wet, waarbij zelfs bij vrijspraak de vernietiging van het voorwerp kan worden bevolen, op hare toepassing als politiemaatregel.

Ik meen met deze voorbeelden te kunnen volstaan, ten betooge, dat ook in onze wetgeving de confiscatie is ingeweven, zonder dat men van bepaalde of althans van goede beginselen is uitgegaan.

Is dit den wetgever van het oorspronkelijk Nederlandsch Strafwetboek beter gelukt? Onderzoeken Wij dit ten slotte.

---

§ 6.

In het nieuwe Wetboek van Strafrecht is de verbeurdverklaring van bepaalde voorwerpen opgenomen onder de bijkomende straffen (art. 9*b* N°. 3).

Hare regeling in hoofdzaak maakt den inhoud uit der artikels 33 en 34 [1]),

»Art. 33 Voorwerpen den veroordeelde toebehoorende, door middel van misdrijf verkregen of waarmede misdrijf opzettelijk is gepleegd, kunnen worden verbeurdverklaard.

»Bij veroordeeling wegens misdrijf, niet opzettelijk gepleegd, of wegens overtreding, kan gelijke verbeurdverklaring worden uitgesproken in de bij de wet bepaalde gevallen."

Art. 34. »Verbeurdverklaring van niet in beslag genomen voorwerpen wordt, ingeval die voorwerpen niet worden uitgeleverd of het geldelijk bedrag, waarop zij bij de uitspraak geschat worden, niet wordt be-

---

[1]) Zie ook art. 59, 60 No. 3. 74*b*.

taald binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, vervangen door hechtenis.

»De duur dezer hechtenis is ten minste een dag en ten hoogste zes maanden.

»Die duur wordt in de rechterlijke uitspraak in dier voege bepaald, dat niet meer dan een dag voor elken halven gulden van het in het eerste lid bedoeld geldelijk bedrag in de plaats treedt.

»Op deze hechtenis zijn de artikelen 24 en 25 van toepassing.

»Ook de uitlevering van de voorwerpen bevrijdt van de hechtenis."

Welke zijn de beginselen die aan deze regeling ten grondslag liggen?

De confiscatie is hier geheel en al als straf behandeld. Elk denkbeeld zoowel aan eene civiele vordering van den fiscus als aan de toepassing als politiemaatregel wordt door de artikelen en hunne toelichting bij de ontwerpen gevoegd uitgesloten.

Had de wetgever aan de aanspraken van den fiscus gedacht, dan had hij de verbeurdverklaring niet facultatief kunnen voorschrijven; want indien door de daad alleen de fiscus recht op het voorwerp verkrijgt, moet ook de confiscatie imperatief voorgeschreven worden. Voorts wordt er uitdrukkelijk op gewezen, daar door

den dood van den veroordeelde, de executie der confiscatie vervalt (art. 75). De Regeering zegt dienaangaande: »Zelfs voor verbeurdverklaring moet geen uitzondering worden waargenomen op den regel van dit artikel. Men lette er op dat artikel 84 (75) alleen spreekt van verval van het regt tot uitvoering der straf. Is nu de straf van verbeurdverklaring reeds uitgevoerd vóór den dood van den veroordeelde of zelfs op het oogenblik van het wijzen van het vonnis door voorafgaande inbeslagneming, er valt niets meer te executeeren en het artikel blijft daarom buiten toepassing. Moet daarentegen bij het overlijden van den veroordeelde het verbeurdverklaarde voorwerp nog worden uitgeleverd of de geschatte waarde nog worden voldaan, voor deze vermogensstraf treedt, bij gebreke van het een of ander, evenals voor de geldboete eene vrijheidstraf in de plaats. Reeds daarom alleen kan aan eene excutie tegen de erfgenamen niet worden gedacht."

De verbeurdverklaring is in het wetboek ook niet als politiemaatregel beschouwd. Dit blijkt hieruit, dat alleen kunnen worden verbeurdverklaard voorwerpen die den dader toebehooren, en vervolgens uit het voorschrift dat bij de uitspraak de waarde geschat wordt, die in geval van niet inbeslagname van het voorwerp de veroordeelde kan voldoen inplaats van het voorwerp;

en eindelijk uit het vervallen der comfiscatie om dezelfde redenen als de andere straffen. Was de confiscatie als politiemaatregel voorgeschreven, dan zou den veroordeelde de keuze niet kunnen gelaten zijn om de waarde in de plaats van het voorwerp uit te leveren. Hiermede heeft de wetgever ook getoond niet te zijn uitgegaan van de beschouwing der confiscatie als een middel, om in de toekomst tegen herhaling van misdrijf te waken, door de dader het middel of werktuig te ontnemen. Hiermede ware toch de alternatieve verplichting niet te rijmen.

Er is steeds sprake van de confiscatie bij veroordeeling; in het wetboek is die niet toegelaten buiten veroordeeling des daders. Blijft de dader onbekend of is zijne veroordeeling om andere redenen niet mogelijk, dan kan de confiscatie niet worden uitgesproken.

Uit dit alles blijkt dat de wetgever heeft vastgehouden aan het vooropgezette beginsel, dat de confiscatie is een zuivere strafmaatregel. Maar op dit wetsontwerp hebben een minder gunstigen invloed uitgeoefend de verschillende veranderingen, die het heeft ondergaan, als gevolg der verschillende inzichten van hen, die achtereenvolgens aan het ontwerp de hand hebben gelegd. Dit valt dadelijk in het oog bij eene vergelijking van den tekst der artikelen over confiscatie in het ontwerp der Staatscommissie met dien van het

regeeringsontwerp en zooals het door de Tweede Kamer is aangenomen.

De Staatscommissie heeft aan het vooropgezette beginsel »de confiscatie is eene vermogensstraf" streng vastgehouden. De confiscatie als politiemaatregel viel volgens die commissie [1]) niet binnen de grenzen der regeling in het ontwerp. Hieruit volgt, dat waar het met de confiscatie te doen is om voor het verkeer gevaarlijke voorwerpen te treffen, hare regeling eene plaats wordt aangewezen buiten het wetboek van strafrecht, omdat die confiscatie niet is straf maar politiemaatregel, die zelfstandig, maar ook in een rechterlijk vonnis kan genomen worden.

Maar wat deed de regeëring? Zij liet het niet bij de vervanging van het imperatief door het facultatief voorschrift (eene verbetering), maar maakte de confiscatie ook mogelijk bij culpose delicten (door de Staatscommissie uitgesloten) in de gevallen in het ontwerp bepaald, en onderwierp bij die delicten zulke voorwerpen aan confiscatie, die voor het verkeer gevaarlijk zijn. Dit stelsel paste de regeering toe in de artikelen 175 en 214 en werd door de commissie van rapporteurs uitgebreid tot de artikelen 223 en 234

[1]) Ontwerp W. v. Str. Belifante II pag. 147.

van het ontwerp. [1]) De bedoeling is klaarblijkelijk om de maatschappij te ontdoen van die gevaarlijke voorwerpen en stoffen in de artikelen genoemd. Dit toont

---

[1]) Art. 175. Hij aan wiens schuld te wijten is dat waren, schadelijk voor het leven of de gezondheid, verkocht, afgeleverd of uitgedeeld worden, zonder dat de kooper of verkrijger met dat schadelijk karakter bekend is, wordt gestraft met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Indien het feit iemands dood ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste een jaar.

De waren kunnen worden verbeurdverklaard.

Art. 214. Hij die stoffen of werktuigen voorhanden heeft, waarvan hij weet dat zij bestemd zijn tot het plegen van een muntmisdrijf, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

De stoffen en werktuigen worden verbeurdverklaard.

Art. 223. Hij die stoffen of werktuigen voorhanden heeft waarvan hij weet dat zij bestemd zijn tot het plegen van eenig in artikel 216 omschreven misdrijf, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

De stoffen en werktuigen worden verbeurdverklaard.

Art. 234. Hij die stoffen of werktuigen voorhanden heeft waarvan hij weet dat zij bestemd zijn tot het plegen van eenig in artikel 226 n°. 2—5 omschreven misdrijf, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

De stoffen en werktuigen worden verbeurdverklaard.

ook het imperatief voorschrift der verbeurdverklaring aan, ofschoon in art. 175, waar het een gelijk geval geldt, de maatregel weder facultatief is gelaten. Men moge nu op zichzelf het voorschrift der artikelen doeltreffend vinden, te ontkennen valt het niet, dat men hierbij over het hoofd gezien heeft, dat het ontwerp de confiscatie als politiemaatregel niet kent en niet heeft geregeld, dat daartoe gewezen is op de plaatsing in het Wetboek van Strafvordering, en men in ieder geval vernietiging en niet verbeurdverklaring der voorwerpen had moeten voorschrijven. Het gevolg hiervan is, dat ook op deze verbeurdverklaring, waarbij men heeft gedacht aan een politiemaatregel, de strafrechtelijke regelen toepasselijk zijn. En dit is af te keuren. Wilde men deze confiscatie voorschrijven, men had aan haar afzonderlijke regelen moeten verbinden, in een afzonderlijk artikel na artikel 34. De confiscatie was dan niet afhankelijk geweest van de vraag, wie de eigenaar der voorwerpen is; noch de dood des veroordeelde noch eenige andere oorzaak van verval der uitvoering van de straf had mogen gelden. Thans behooren de genoemde artikelen in het systeem der wet niet t'huis.

Van andere beginselen dan onze wetgever is de Duitsche Rijkswetgever uitgegaan. Zijn stelsel is een

gemengd stelsel, niet de toepassing van eene zuivere vermogensstraf[1]).

Volgens de Motive[2]) ist die Einziehung nicht als eine Vermögensstrafe aufgefasst, vielmehr als eine Nebenstrafe, welche zur Sicherung des Strafzweckes dienen und insbesondere zur Verhütung fer-

---

[1]) § 40. Gegenstände, welche durch ein vorsätzlich Verbrechen oder Vergehen hervorgebracht, oder welche zur Begehung eines vorsätzlichen Verbrechen oder Vergehens gebraucht oder bestimmt sind, können, sofern sie dem Thäter oder einem Theilnehmer gehören, eingezogen werden.

Die Einziehung ist im Urtheile auszusprechen.

§ 41. Wenn der Inhalt einer Schrift, Abbildung oder Darstellung strafbar ist, so ist im Urtheilse aus zu sprechen, dass alle Exemplare, sowie die zu ihrer Herstellung bestimmten Platte und Formen unbrauchbar zu machen sind.

Diese Vorschrift bezieht sich jedoch nur auf die im Besitze des Verfassers, Druckers, Herausgebers, Verlegers, oder Buchhändlers befindlichen und auf die öffentlich ausgelegten oder öffentlich angebotene Exemplare.

Ist nur ein Theil der Schrift, Abbildung oder Darstellung strafbar so ist, in sofern eine Ausscheidung möglich ist, aus zu sprechen, dass nur die strafbaren Stellen und dergenige Theil der Platten und Formen, auf welchem sich diese Stellen befinden, unbrauchbar zu machen sind.

§ 42. Ist in den Fällen der §§ 40 und 41 die Verfolgung oder die Verurtheilung einer bestimmten Person nicht ausführbar, so können die daselbst vorgeschriebenen Masssnahmen selbstständig erkannt werden.

[2]) Zie Rubo. Commentar pag. 392. Rudorff. Strafg. für d. D. R. pag. 160. von Buri t. a. p. pag. 259.

nerer strafbarer Handlungen mitwirken soll."

Uit deze woorden blijkt duidelijk dat deze wetgever zich de confiscatie meer als politiemaatregel dan als vermogensstraf gedacht heeft. Met dit gemengde stelsel komen de bepalingen dan ook overeen. Het staat den veroordeelde niet vrij om de waarde in de plaats van de geconfiskeerde zaak uit te leveren; eene dergelijke bepaling en de subsidiaire hechtenis worden in de Duitsche wet niet gevonden. De confiscatie kan ook als zelfstandige maatregel plaats hebben, al is de executie tegen den dader niet mogelijk; zij kan dus plaats hebben, wanneer de dader onbekend blijft, of ook tegen zijne erfgenamen. Overigens is het aan den rechter overgalaten om de confiscatie al of niet toe te passen; slechts in enkele gevallen is de rechter daartoe verplicht (§ 152, 295, 331—335). In deze gevallen wordt ook niet vereischt dat de voorwerpen den dader toebehooren.

De verbeurdverklaring kan plaats hebben in den regel, wanneer het geldt voorwerpen door middel van misdrijf verkregen of waarmede misdrijf opzettelijk is gepleegd en ten aanzien van culpose misdrijven en overtredingen waar de wet zulks uitdrukkelijk voorschrijft. Wij zagen boven, dat de confiscatie bij cul-

pose misdrijven gegrond is op het gevaarlijk karakter der in de artikelen bedoelde objecten.

Hetzelfde geldt van het eenige geval van confiscatie in het derde boek van het Wetboek van Strafrecht nl. in art. 440 [1]). De wetgever is in het derde boek met de confiscatie spaarzaam geweest. Hij had in meerdere gevallen de toepassing dier straf kunnen mogelijk maken b. v. in art. 456 [2]) alwaar de confiscatie der hulpmiddelen waarmede de overtreding is begaan, geen ondoelmatige straf zou zijn geweest.

Dat voor het overige alleen het dolose misdrijven confiscatie als regel facultatief is voorgeschreven, komt met den aard der confiscatie volkomen overeen. Mis-

---

[1]) Art. 440. Hij die drukwerken of stukken metaal in een vorm die ze op munt- of bankpapier doet gelijken verspreidt of ter verspreiding in voorraad heeft, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijfentwintig gulden.

De voorwerpen waarmede de overtreding plaats heeft, kunnen worden verbeurdverklaard.

[2]) Met hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste drie duizend gulden wordt gestraft:

1°. Hij die een voor het publiek toegankelijk huis van hazardspel, onverschillig of de toegang al of niet van eenige voorwaarde of de inachtneming van eenigen vorm afhankelijk is gesteld, opricht of houdt of in de onderneming daarvan deelneemt;

2°. hij die in zoodanig huis van hazardspel als bankier of opzichter over het spel werkzaam is;

3°. hij die tot het houden van zoodanig huis van hazardspel eene plaats verstrekt.

bruik der heerschappij over zaken is de grondslag, waarop de confiscatie berust, en dat misbruik kan alleen opzettelijk geschieden. De Duitsche wet kent geen confiscatie bij culpose misdrijven.

Welke voorwerpen kunnen volgens art. 33 der strafwet worden verbeurdverklaard?

Alleen voorwerpen die den veroordeelde toebehooren. Maar hoe, wanneer het voorwerp den dader slechts gedeeltelijk toebehoord, en er andere medeeigenaren zijn? Bij beraadslaging over art. 33 werd hierop gewezen door de heer Van de Werk, die naar aanleiding van art. 310, waarin gesproken wordt van diefstal van zaken waarvan de dader medeeigenaar is, de opmerking maakte, dat hieruit de gevolgtrekking te maken was, dat ten aanzien der confiscatie dergelijke voorwerpen niet kunnen gebracht worden onder die welke den dader toebehooren. De commissie antwoordde hierop, dat als voorwerpen der veroordeelde pro parte toebehooren, ze hem dan toch toebehooren. Ik acht dit antwoord onjuist en zou de zaak juist willen omkeeren. Is de dader slechts medeeigenaar, dan behoort hem ook het voorwerp niet toe en kan het niet geconfiskeerd worden. De tegenovergestelde beslissing zou met den geest der wet, die met de confiscatie als straf slechts treffen wil den schuldige,

en de rechten van anderen eerbiedigen wil, ten eenenmale strijden. Ook na het antwoord van de commissie, hetwelk tot geene verdere gedachtenwisseling aanleiding gaf, behoort de vraag in dien zin in de practijk beslist te worden.

Er is bij dezelfde discussie ook gewezen op het geval, dat het voorwerp eigendom is van een mededader of medeplichtige, die door toevallige omstandigheden niet wordt vervolgd of niet wordt veroordeeld. Het antwoord hierop gegeven nl. dat het stelsel behouden is dat tot nog toe in het thans nog geldend Wetboek gevolgd is, komt mij ontoereikend voor. Het stelsel van den C. P. verschilt geheel van dat in ons strafwetboek aangenomen; art. 11 C. P. laat de uitlegging toe, dat het er niets toe doet ten aanzien van de confiscatie der middelen en werktuigen of ze al of niet den dader toebehooren. Daarentegen eischt ons strafwetboek, dat de voorwerpen den veroordeelde toebehooren. In het strafwetboek is dus geenszins hetzelfde stelsel gevolgd als in den C. P. Behoort het voorwerp alzoo den deelnemer toe die niet vervolgd kan worden, dan kan de confiscatie als straf niet worden uitgesproken; dit zal evenwel niet beletten dat krachtens de bepaling, die men in Wetboek van Strafvordering plaatsen wil, de vernietiging wordt gelast van het voorwerp, zoo het op zich zelf gevaarlijk is.

Eene andere opmerking van de heer Van de Werk betrof de wenschelijkheid om ten aanzien der confiscatie bij drukpersdelicten eene bepaling te maken overeenkomende met § 41 van het Duitsche Wetboek.

»De verspreiding," zeide de spreker, »geschiedt zelden of nooit door den eigenaar der drukwerken. Een boekverkooper, die 100 exemplaren ter verspreiding in voorraad heeft, is meestal geen eigenaar maar heeft die exemplaren in commissie. Men zal hem kunnen veroordeelen, maar zelfs de ergerlijkste pamphletten zal men hem moeten teruggeven, want verbeurdverklaring is uitgesloten." Dat die verbeurdverklaring hier is uitgesloten is juist. Men zou trouwens dien veroordeelde (niet eigenaar) met de confiscatie niet treffen. Maar zij zou ook niet wenschelijk zijn. Men treffe de exemplaren ook hier met de genoemde bepaling in het Wetboek van Strafvordering. Een beroep op § 41 van het Duitsche Wetboek was hier zeker niet op zijne plaats, omdat dat Wetboek huldigt het gemengde stelsel, dat de confiscatie èn als straf èn als politiemaatregel in toepassing brengt.

Ten tweede worden verbeurd verklaard

a. voorwerpen door middel van misdrijf verkregen en

b. voorwerpen waarmede misdrijf opzettelijk is gepleegd.

Onder *a* moeten ook worden gerekend de scelere quaesita, dat zijn die voorwerpen die van het misdrijf de voortbrengselen zijn, zooals voorwerpen en geldsommen, den omgekochten ambtenaar gegeven.

b. voorwerpen, waarmede misdrijf opzettelijk is gepleegd. Alzoo niet de voorwerpen, waaraan of waarop misdrijf is gepleegd. Zoowel de Staatscommissie als de Regeering sloot die voorwerpen uit [1]).

»Verbeurdverklaard wordt alleen wat door een strafbaar feit is verkregen of tot het plegen van een strafbaar feit heeft gediend. Alzoo niet het voorwerp van het misdrijf of de overtreding gelijk art. 42 C. P. B bepaalt in navolging van art. 10 van den Code van 1810 dat onder de uitdrukking corps de délit niets anders schijnt te verstaan, dan wat in art art. 423 wordt genoemd objet du délit. Het voorwerp van het strafbare feit waar dit eene zaak, geen persoon is, is in den regel niet het eigendom van den dader, en waar dit wel het geval is, kan men toch bezwaarlijk de verbeurdverklaring als regel aannemen. Zoo zou men er toe komen dat bij brandstichting in eigen woning die woning verbeurdverklaard werd."

Ik zie niet in waarom men het corpus delicti niet heeft willen confiskeeren. De reden daarvan in de hier

---

[1]) Ontwerp v. Str. Belinfante. II. pag. 147.

aangehaalde woorden gegeven komt mij in ieder geval niet afdoende voor; in de regel moge het voorwerp waaraan misdrijf gepleegd is, niet eigendom des daders zijn, altijd is dit niet waar. In het strafwetboek zelf vindt men voorbeelden van het tegendeel in de artt. 168 en 328.

Men vindt dezelfde uitsluiting in § 40 van het Duitsche Wetboek.

Daarentegen kunnen in dat wetboek wel met verbeurdverklaring worden getroffen voorwerpen tot het misdrijf bestemd. Zoo ver gaat ons wetboek niet. Ik sprak hierover boven op pag. 32 en de daar ontvouwde redenen zullen er ten onzent wel toe geleid hebben om die voorwerpen van de confiscatie uit te sluiten. Er is trouwens voor de uitsluiting in de Duitsche wet minder reden te vinden dan wel in onze wet, als men bedenkt dat in gene de confiscatie ook als politiemaatregel, in deze slechts straf beschouwd wordt.

Eene beperking voor drukpersdelicten als § 41 van het Duitsche Wetboek vindt men in het onze niet. Eene restrictie als van de 2de en 3de alinea van § 41 achtte wel de commissie van rapporteurs [1]) niet overbodig, omdat de bepaling b. v. door de verbeurdverklaring van kostbare persen of machinerieën een

---

[1] Ontwerp. III. pag. 44.

noodeloos zware straf zou kunnen zijn, maar de Minister achtte haar onnoodig vertrouwende op het gezond verstand van den rechter. Dat vertrouwen is zeer zeker goed geplaatst, maar had toch niet in de plaats moeten treden voor eene wettelijke regeling, waar die noodig en mogelijk was, gelijk hier.

Kunnen ook onroerende goederen verbeurdverklaard worden?

De wet onderscheidt niet, maar de benaming voorwerp sluit, dunkt mij, onroerende goederen, die men toch kwalijk voorwerpen kan noemen, uit. De Regeering haalde in de toelichting wel een voorbeeld aan, waarin sprake was van verbeurdverklaring van een huis, maar ik zou op dien grond toch niet willen aannemen, dat het de bedoeling is geweest, de confiscatie ook tot onroerende goederen uit te strekken.

Ik zou zulk eene bepaling ook niet wenschelijk vinden. Zij zou de mogelijkheid dat eene wanverhouding tusschen de hoofd- en de bijkomende straf zich voordeed, zeer in de hand werken. Men denke b. v. aan het geval, dat iemand desbewust een uitgebroken gevangene huisvest; het huis is dan zeker het middel, waarmede het misdrijf wordt gepleegd, en dat dus verbeurdverklaard kan worden. Maar is die verbeurdverklaring niet eene veel zwaardere straf dan de enkele maanden

gevangenisstraf, die de dader beloopen zal? Het is wel waar dat dezelfde wanverhouding tusschen hoofd- en bijkomende straf ook bij confiscatie van roerende goederen mogelijk is; maar die mogelijkheid is onvermijdelijk. Men werke haar echter niet in de hand en bedenke, dat in vele gevallen de verbeurdverklaring van een onroerend goed grenst aan de algemeene ver beurdverklaring van goederen.

Wanneer nu het geconfiskeerde voorwerp reeds is in beslag genomen, dan vereischt de executie geene verdere voorzieningen. Maar wanneer die inbeslagneming niet heeft plaats gehad? Voor dit geval schrijft de wet den rechter voorzieningen voor. De rechter zal de geldelijke waarde der voorwerpen schatten. De veroordeelde kan dan nog de voorwerpen uitleveren, doch laat hij dit na, de waarde in de plaats geven; blijft hij ook daarmede in gebreke, dan wordt de verbeurdverklaring door hechtenis vervangen. Op deze hechtenis zijn de artikelen 24 en 25 van toepassing. In deze artikelen wordt de de geldboete vervangende hechtenis geregeld. Die hechtenis wordt eerst ten uitvoer gelegd »twee maanden nadat de rechterlijk uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd." Het oorspronkelijk ontwerp luidde »binnen twee maanden na daartoe te zijn aangemaand." Met dit laatste kon de commissie

van rapporteurs op het voetspoor van den staatsraad Bachiene zich niet vereenigen. Men achtte het voldoende, dat bepaald was, wanneer de boete moest worden betaald. Met de woorden »kan worden ten uitvoer gelegd" wordt bedoeld de juridieke bevoegdheid niet de feitelijke mogelijkheid [1]). De veroordeelde moet dus, wil hij zich voor de hechtenis behoeden, het voorwerp uitleveren of de boete betalen, binnen twee maanden nadat het vonnis onherroepelijk is gewezen.

De veroordeelde is altijd bevoegd om zich door betaling der boete van de hechtenis te bevrijden (art. 24).

Ook na het begin der hechtenis bevrijdt de betaling van een evenredig deel der boete. Dit beginsel is op de confiscatie toegepast. Ook de uitlevering van de voorwerpen bevrijdt van de hechtenis (art. 34). Dit is eene billijke bepaling, waarmede het artikel op voorstel van de commissie van rapporteurs is aangevuld. Aan deze bepaling is echter eene moeijelijkheid verbonden. Wat zal recht zijn, indien verschillende voorwerpen (of een samengesteld voorwerp) geconfiskeerd zijn en de veroordeelde zich in hechtenis bevindende levert niet alle voorwerpen of een deel van het voorwerp uit? Bij boete kan zich dit bezwaar niet voordoen, omdat de boete deelbaar is en eene evenredigheid te vinden is

[1]) Ontwerp. IV. pag. 100.

tusschen de nog verschuldigde boete en de hechtenis. Maar bij confiscatie is dit natuurlijk niet het geval. Naar mijn oordeel vordert het artikel voor de bevrijding van de boete of der vervangende hechtenis de uitlevering van alles. De redactie duidt dit reeds aan: van de hechtenis bevrijdt »uitlevering van de voorwerpen". Men vergete ook niet, dat de hechtenis een subsidiaire maatregel is, die in de plaats treedt voor de verlangde confiscatie. Heeft dus de veroordeelde die uitlevering in zijne macht en blijft hij daarmede toch in gebreke, dan blijkt ook zijn onwil om aan de in het vonnis bevolen confiscatie van het geheele voorwerp of van alle voorwerpen te voldoen, en behoort hij in hechtenis te blijven.

Ik geloof dat de vraag die ik op pag. 46 stelde, toestemmend mag worden beantwoord. Onze wetgever heeft de confiscatie onder de bijkomende straffen opgenomen, niet slechts als andere wetboeken in naam, maar inderdaad. Hij heeft door de onderscheiding der beide begrippen, die het woord confiscatie omvat, een einde gemaakt aan de verwarring, die in de bestaande wetgeving op dit punt heerscht. Zijne taak is hiermede echter niet voleindigd, want het behoeft geen betoog, dat bij de in werking treden van het strafwetboek het Wetboek van Strafvordering de aanvul-

ling behoeft, waarop de toelichting van de Commissie van Rapporteurs en van de Regeering gewezen wordt en die voorschriften voor den rechter bevatten moeten ten aanzien van de confiscatie als politiemaatregel.

Hopen wij dat deze aanvulling van het Wekboek van Strafvordering spoedig noodzakelijk worde!

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

In art. 89 B. W. moet onder rechterlijk vonnis verstaan worden een vonnis van den strafrechter.

II.

Art. 516 B. W. houdt onvoldoende bepalingen in omtrent de opheffing der curatele.

III.

Door eigendomsovergang der in art. 1188 B. W. bedoelde goederen gaat het daargenoemde voorrecht van den verhuurder verloren.

IV.

De nalatigheid van den huurder om het gehuurde

huis van genoegzaam huisraad te voorzien of het te betrekken levert geen grond op voor de vordering tot ontbinding der overeenkomst.

V.

Van den rechter kan eene zoogenaamde sententia declaratoria gevraagd worden.

VI.

Ten onrechte besliste de Hooge Raad bij haar arrest van 11 Nov. 1864, dat in de gevallen van art 217 W. v. B.R.v. ook nieuwe getuigen kunnen gehoord worden.

VII.

De verplichting tot vrijwaring, bedoeld in art. 163 W. v. K. verjaart in 30 jaren.

VIII.

De gefailleerde kan na verwerping van het eerste accoord vóór de insolventverklaring nog geldig een tweede aanbieden.

IX.

Begunstiging moet ook strafbaar gesteld worden al is hij die begunstigd is niet strafbaar.

X.

Wenschelijk ware het de regeling der vervangende hechtenis bij verbeurdverklaring in art. 34 al. 2. W. v. Str. ook bij boete in art. 23 al. 3 toetepassen.

XI.

Art. 31 W. v. Strafv. verdient afkeuring.

XII.

Art. 29 der wet van 31 Mei 1824 (Belasting op het zegel) houdt niet in een met art. 172 der Grw. strijdig privilegie.

XIII.

Uitbreiding der kiesbevoegdheid door censusverlaging is niet wenschelijk.

